

1902-1992, ενενήντα χρόνια αγώνες για την ισότητα των φύλων

της Αλίκης Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου*

1. Επειδή το Συνέδριο αυτό συμπύπτει με τα 90 χρόνια από την απόφαση που πάρθηκε στην Ουάσιγκτον για την ίδρυση της ΔΕΓ θεωρώ καθήκον μου να πω μερικά λόγια για την ίδρυσή της και την ιστορία της.

Η Διεθνής Ένωση Γυναικών είναι η μόνη διεθνής οργάνωση που είναι αποκλειστικά φεμινιστική, συμβουλευτική των ΗΕ Α' κατηγορίας, συμβουλευτική όλων των ανεξάρτητων θυγατρικών οργάνωσεων του ΟΗΕ (UNESCO, FAO, UNCTAD, UNIDO, UNICEF, WHO κλ.) και του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Η πρωτοβουλία για την ίδρυσή της οφείλεται σε τρεις διάσημες αμερικανίδες φεμινίστριες των αρχών του αιώνα μας και συγκεκριμένα στις Susan Anthony, Elisabeth Stanton και Carrie Chapman Catt, οι οποίες οργάνωσαν με την ευκαιρία της Διάσκεψης της «Αμερικανικής Οργάνωσης για την Ψήφο», μια ευρύτερη Διάσκεψη με αντιπροσωπείες γυναικών οργάνωσεων δέκα κρατών, με σκοπό την ένωση των προσπαθειών τους. Η απόφαση για την ίδρυσή της πάρθηκε ακριβώς σ' αυτή τη Διάσκεψη τον Φεβρουάριο του 1902. Αυτή συνέταξε και ενέκρινε και τη Διακήρυξη Αρχών, που το 1904, στο Α' Συνέδριο στο Βερολίνο εγκρίθηκε καθώς και το καταστατικό της νέας Διεθνούς Οργάνωσης με τον τίτλο International Woman Suffrage Alliance.

Ο τίτλος οφείλεται στο γεγονός ότι τότε το κύριο —όχι το μόνο— αίτημα ήταν η κατάκτηση δικαιώματος ψήφου (Suffrage), εξ ου και η προσωνομία «σουφραζέτες» ή «Suffragists» για τις φεμινίστριες των πρώτων δεκαετιών του αιώνα μας. Ο τίτλος αργότερα άλλαξε και έγινε ευρύτερος: International Alliance of Women που φέρει και σήμερα η οργάνωσή μας.

Αλλά αυξήθηκαν κατά πολύ και οι οργανώσεις-μέλη μας. Όλες οι γυναικείες οργανώσεις των διαφόρων χωρών που έγραψαν ιστορία στο φεμινιστικό κίνημα έγιναν μέλη μας. Ανάμεσά τους αναφέρω την σουηδική Frederica Bremer και τις άλλες σκανδιναβικές καθώς και την Ολλανδική που μετρούν ήδη 100 χρόνων ζωή περίπου κάθε μια τους, την αγγλική Women's Social and Political Union που ιδρύθηκε το 1903 από την Emmeline Pankhurst της οποίας το άγαλμα βρίσκεται τώρα στον περίβολο του αγγλικού Κοινοβουλίου.

Αλλά και των Αμερικανίδων ιδρυτριών της Alliance το άγαλμα βρίσκεται σήμερα μέσα στο Καπιτώλιο της Ουάσιγκτον.

Αυτής της παγκόσμιας οργάνωσης, φορτωμένης από χρόνια αλλά πάντοτε πρωτοποριακής, που σήμερα έχει περίπου 90 οργανώσεις-μέλη στις 5 ηπείρους και αποκτάει ολοένα νέα στις χώρες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης καθώς και της Νοτίου Αμερικής —σε όσες χώρες καταργήθηκε ο αριστερός ή δεξιός ολοκληρωτισμός— έχω τη μεγάλη τιμή να είμαι η δεκάτη Πρόεδρος.

2. Ποιοι είναι οι σκοποί που επιδιώκουμε και από ποιες βασικές αρχές εμπνεόμαστε;

Θα σας διαβάσω μερικές, περικοπές από την αρχική Διεθνή Διακήρυξη Αρχών της Ένωσής μας που συντάχθηκε το 1902, αλλά είναι ακόμα τόσο νέα.

«1. Α.¹ και Γ.² γεννήθηκαν εξ ίσου ελεύθερα και ανεξάρτητα μέλη του ανθρώπινου γένους, εξ ίσου προικισμένα με ευφυΐα και ικανότητα, δικαιούμενα εξ ίσου να ασκούν ελεύθερα τα ατομικά τους δικαιώματα και να απολαύουν ελευθερία.

«2. Η φυσική σχέση των φύλων είναι σχέση αλληλεξάρτησης και συνεργασίας και η περιστολή των δικαιωμάτων και της ελευθερίας του ενός φύλου αναπόφευκτα προκαλεί ζημία στο άλλο και συνεπώς στο ανθρώπινο γένος ολόκληρο.

«3. Σε όλες τις χώρες οι νόμοι, οι πίστεις και τα έθιμα που αποσκοπούν στην περιέλευση των γυναικών σε θέση εξάρτησης, στην αποθάρρυνσή τους να μορφωθούν, στην παρεμπόδιση της ανάπτυξης των φυσικών τους χαρισμάτων και στην υποταγή της ατομικότητάς τους, έχουν βασισθεί σε εσφαλμένες θεωρίες και έχουν δημιουργήσει μια τεχνητή και άδικη σχέση των φύλων στη σύγχρονη κοινωνία.

«4. Η αυτοκυβέρνηση στο σπιτικό και στην Πολιτεία είναι το αναπαλλοτρίωτο δικαίωμα κάθε φυσιολογικού ενήλικα...

«5. Οι κυβερνήσεις που επιβάλλουν φόρους και νόμους στις γυναίκες-πολίτες τους χωρίς να τους δίνουν το δικαίωμα της συνείδησης ή διαφωνίας που παρέχεται στους άνδρες-πολίτες, ασκούν τυραννία συγκρουόμενη με τις αρχές μιας δίκαιης διακυβέρνησης.

«6. Η ψήφος είναι το μόνο νόμιμο και διαρκές μέσο για την υπεράσπιση του δικαιώματος «στη ζωή, στην ελευθερία και στην αναζήτηση της ευτυχίας» που διακηρύχθηκε αναφαίρετο από την Αμερικανική Διακήρυξη Ανεξαρτησίας και έγινε αποδεκτό ως αναπαλλοτρίωτο απ' όλα τα πολιτισμένα κράτη. Για τούτο, σε οποιαδήποτε αντιπροσωπευτική μορφή διακυβέρνησης, οι γυναίκες πρέπει να περιβληθούν με όλα τα πολιτικά δικαιώματα και προνόμια των εκλογέων».

Μερικοί ισχυρίζονται, εσφαλμένα, ότι σ' αυτή τη φάση η ΔΕΓ ενδιαφερόταν μόνο για την κατάκτηση πολιτικών δικαιωμάτων. Λάθος! Όπως σαφώς προκύπτει από τη Διακήρυξη που σας διάβασα, η ΔΕΓ είχε πάντοτε θέσεις και διεκδικήσεις που στόχευαν στην ισότητα σ' όλους τους τομείς. Απλώς θεωρούσαν ότι η κατάκτηση των πολιτικών δικαιωμάτων και ειδικά της ψήφου, τότε έπρεπε να είναι ο πρώτος στόχος, διότι θα διευκόλυνε την κατάκτηση όλων των άλλων. Και σήμερα επιστρέψαμε, όπως θα ιδούμε, στην ίδια αντίληψη.

3. Σημαντικό για την περαιτέρω εξέλιξη της Ένωσής μας υπήρξε το Συνέδριο της Γενεύης του 1920, αμέσως μετά τον Α' Παγκόσμιο πόλεμο.

Σ' αυτό πάρθηκαν αποφάσεις που διηύρυναν και κατέστησαν πιο λεπτομερείς και συγκεκριμένες τις αρχές που περιλαμβάνονται στη Διακήρυξη του 1902.

Συγχρόνως ζητήθηκε σε επίσκεψη στον ίδιο τον πρόεδρο Ουίλσον η υιοθέτηση των αρχών της ισότητας —αρχίζοντας από τα ίσα πολιτικά δικαιώματα— από την Κοινωνία των Εθνών, η στενή συνεργασία των Διεθνών Γυναικείων Οργάνωσεων με αυτήν, η ίδρυση ι-διαίτερου Διακρατικού Οργανισμού για την προώθηση της Παιδείας, η αναγραφή στο πρόγραμμα εργασιών του νεοιδρυθέντος Διεθνούς Γραφείου Εργασίας των ειδικών προβλημάτων της εργαζόμενης γυναίκας κλ.

Όλα τα αιτήματα αυτά πραγματοποιήθηκαν: η στενή συνεργασία

1. Α = άνδρας ή άνδρες, στην πώση που προκύπτει από τα συμφραζόμενα.
2. Γ = γυναίκα ή γυναίκες, στην πώση που προκύπτει από τα συμφραζόμενα.

που εγκαινιάσθηκε με την ΚΤΕ συνεχίσθηκε με νέα, θεσμοποιημένη μορφή, με τα ΗΕ. Στα ΗΕ ιδρύθηκε ειδική Επιτροπή για τη θέση της Γ. (Commission of the Status of Women), ιδρύθηκε ο ειδικός διακρατικός οργανισμός για την Παιδεία (UNESCO). Το Διεθνές Γραφείο Εργασίας (κατόπιν «Δ. Οργάνωση Εργασίας») επεξεργάσθηκε ειδικές συμβάσεις για την εργαζόμενη Γυναίκα με βασική γραμμή την εξάλειψη των ανισοτήτων σε βάρος της.

Χαρακτηριστικό και της ευρύτητας πνεύματος και του κύρους της ΔΕΓ είναι και το γεγονός ότι η ΔΕΓ ζήτησε από τον πρώτο πρόεδρο της Διεθνούς Νομοθετικής Επιτροπής του Δ.Γ.Ε. Samuel Gompers να γίνει δεκτή και η Γερμανία στην πρώτη συνεδρίαση του νέου αυτού Οργανισμού. Ο Αμερικανός εργατικός ηγέτης απήδησε σ' αυτό το αίτημα που υποβλήθηκε από την αντιπρόεδρο της IAW κ. De Witt Schumberger, φορτωμένη παράσημα για τις υπηρεσίες της στη Γαλλία κατά τον πόλεμο, και αναφώνησε: «Σεις, Γαλλίδα, το ζητάτε;» Κι αυτή πολύ σταθερά: «Τα προβλήματα ασθένειας και εργασίας δεν γνωρίζουν σύνορα». Και τελικά η Γερμανία έγινε δεκτή.

Το σπουδαιότερο ασφαλώς είναι ότι όλες οι γραμμές του προγράμματος του Συνεδρίου της Alliance στη Γενεύη υιοθετήθηκαν όχι μόνο από την ΚΤΕ αλλά και από τον διάδοχο της ΟΗΕ.

Σας αναφέρω συνοπτικά τις βασικότερες από τις αποφάσεις του Συνεδρίου της Γενεύης του 1920 για να κρίνετε πόσο πράγματι πρωτοποριακές και εμπνευστικές των γραμμών των ΗΕ και του γυναικείου κινήματος γενικά υπήρξαν.

- Ίσα πολιτικά δικαιώματα
- Ίσα προσωπικά δικαιώματα: ειδικότερα, προστασία από τη δουλεία σε όλες τις μορφές της στην Ανατ. Ευρώπη, Ασία και Αφρική και δικαίωμα της έγγαμης Γ. να διατηρήσει την ιθαγένειά της.
- Ίσα δικαιώματα στην οικογένεια, διατήρηση μετά το γάμο του δικαίωματος της Γ. να διαχειρίζεται την περιουσία της και τις αμοιβές από την εργασία της, άσκηση γονεϊκών καθηκόντων εξ ίσου με τον πατέρα, προστασία εξώγαμων και άγαμης μητέρας.
- Ίσες ευκαιρίες εκπαίδευσης γενικώς, επαγγελματικής και τεχνικής και ίσες ευκαιρίες ειδικεύσεως και πρόσληψης σε όλες τις βιομηχανίες, σε όλα τα επαγγέλματα, στη δημόσια υπηρεσία, σε διοικητικά και δικαστικά λειτουργήματα.
- Ίση αμοιβή με τον Α. για την ίδια εργασία.
- Δικαίωμα στην εργασία της άγαμης και της έγγαμης Γ. και εργατική νομοθεσία που θα πραγματοποιεί την ισότητα.
- Συμμετοχή των Γ. στα διεθνή όργανα, επιτροπές κ.λ. τα αρμόδια για τη ρύθμιση κοινωνικών θεμάτων, όπως η εργασία, η παιδεία κ.λ.
- Κατάργηση του διακανονιστικού συστήματος της πορνείας και απαγόρευση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης κάθε ανθρώπου από τρίτους.
- Πρόωθηση ενός ανωτέρου προτύπου, ηθικής συμπεριφοράς, ίσου για Α. και Γ.
- Διάδοση της εκπαίδευσης στα σεξουαλικά θέματα.

Και τώρα ας αναφέρουμε και μια άλλη πρωτιά στα πλαίσια του ίδιου Συνεδρίου της Γενεύης. Για πρώτη φορά σε χριστιανική εκκλησία εκήρυξε Γ., η Maud Royden, ενεργό μέλος της Ένωσής μας, στις 6 Ιουνίου 1920 στις συνέδρους από τον άμβωνα του Καλβίνου στον καθεδρικό ναό του Αγίου Πέτρου της Γενεύης.

4. Νομίζω ότι κανείς σήμερα δεν θα είχε αντίρρηση σ' αυτές τις θέσεις, που ωστόσο πολλούς σκανδάλισαν την εποχή που προτάθηκαν. Κι αν είχε, θα δίσταζε πολύ να την εκφράσει. Όλοι οι μεγάλοι διακρατικοί οργανισμοί (ΗΕ, Συμβούλιο της Ευρώπης, ΕΟΚ κ.λ.) τις έχουν πια όχι απλώς ενστερνισθεί, αλλά αγωνίζονται να τις καταστήσουν σεβαστές. Θα σας διαβάσω μερικές περικοπές από το προοίμιο της Διεθνούς Σύμβασης για την εξοφάνιση όλων των διακρίσεων λόγω φύλου —που και η Ελλάδα έχει κυρώσει (Ν.1342/83)— και αποτελούν τις διεθνώς αποδεκτές θέσεις για την ισότητα των φύλων.

«Τα κράτη-μέλη της παρούσας Σύμβασης:

«... Υπενθυμίζοντας ότι η διάκριση κατά των γυναικών παραβιάζει τις αρχές της ισότητας των δικαιωμάτων και του σεβασμού της ανθρω-

πίνης αξιοπρέπειας, ότι παρεμποδίζει τη συμμετοχή γυναικών στην πολιτική, κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ζωή της χώρας τους υπό ίσους όρους με τους άνδρες, ότι αποτελεί εμπόδιο για την αύξηση της ευημερίας της κοινωνίας και της οικογένειας και ότι εμποδίζει τις γυναίκες να υπηρετήσουν τη χώρα τους και την ανθρωπότητα...».

«...Πεπεισμένα ότι η πλήρης ανάπτυξη μιας χώρας, η ευημερία του κόσμου και το θέμα της ειρήνης απαιτούν τη μέγιστη συμμετοχή των γυναικών υπό ίσους όρους με τους άνδρες σε όλους τους τομείς...».

«...Συνειδητοποιώντας ότι ο παραδοσιακός ρόλος του άνδρα στην οικογένεια και στην κοινωνία πρέπει να εξελιχθεί όσο και ο ρόλος της γυναίκας εάν θέλει κανείς να φθάσει σε μια πραγματική ισότητα του άνδρα και της γυναίκας...».

Και προχωρεί σε συγκεκριμένες διατάξεις για την εξοφάνιση των διακρίσεων.

Η ρίζα όλων των διεθνών instruments που επιβάλλουν την ισότητα βρίσκεται στην Παγκόσμια Διακήρυξη των ΔΑ του 1948 —που για πρώτη φορά απέκλεισε γενικά τις διακρίσεις, αναφέροντας ρητά τις διακρίσεις λόγω φύλου— αλλά και τις βασικές Αρχές που η Alliance και οι γυναικείες φεμινιστικές οργανώσεις είχαν προ πολλού διακηρύξει.

Έτσι σειρά ολόκληρη διεθνών συμβάσεων αλλά και εθνικών νομοθετημάτων, εμπνευσμένων από τις πρώτες, προχώρησαν προς την ισότητα των φύλων τις τελευταίες δεκαετίες.

5. Παρά τη σημαντική πρόοδο, παρατηρήθηκε ωστόσο ότι η απόσταση μεταξύ αναγνώρισης της ισότητας από το νόμο και ουσιαστικής ισότητας δεν είναι μικρή. Κι αυτό σημειώθηκε όχι μόνο για την ισότητα των φύλων, αλλά και γενικότερα για τη δυνατότητα απόλαυσης ίσων θεμελιωδών δικαιωμάτων από όλες τις αδύνατες κοινωνικο-οικονομικές ομάδες, κατηγορίες, τάξεις κ.λ.

Έτσι, **θετικά μέτρα** εκ μέρους του Κράτους υπέρ των αδύνατων κοινωνικών ομάδων αποδειχθηκαν αναγκαία για την **ουσιαστικοποίηση** της ισότητας, για τη δημιουργία **ίσων ευκαιριών** απόλαυσης όλων των δικαιωμάτων από όλους.

Η αρχή έγινε με τα εργατικά δικαιώματα τα οποία το Διεθνές Γραφείο Εργασίας¹ που ιδρύθηκε ήδη από τη Συνθήκη των Βερσαλιών, θέσπισε υπέρ της εργατικής τάξης. Αυτά αποτέλεσαν τα πρώτα **κοινωνικά δικαιώματα**. Σήμερα τα κοινωνικά, οικονομικά και πολιτιστικά δικαιώματα αναγνωρίστηκαν πια ως βασικά ανθρώπινα δικαιώματα μετά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο.

Το διεθνές Σύμφωνο των ΗΕ για την προστασία των κοινωνικών, οικονομικών και πολιτιστικών Δικαιωμάτων, σωρεία Διεθνών Συμβάσεων του ILO, ο Κοινωνικός Χάρτης του Συμβουλίου της Ευρώπης του 1961, ο πρόσφατος Κοινωνικός Χάρτης της ΕΟΚ, κ.ά. διεθνή κείμενα ειδικά, αλλά και πολλά εθνικά Συντάγματα και εθνικές νομοθεσίες έχουν καθιερώσει πια **μια νέα αντίληψη για την ισότητα**, πολύ πιο ουσιαστική, πολύ πιο προστατευτική των αδύνατων κοινωνικών ομάδων, τα **ανθρώπινα Δικαιώματα Β' γενιάς** (κοινωνικές ασφάλισεις, δικαίωμα στην εργασία, δωρεάν παιδεία, κ.λ.), **απαραίτητα, όπως και η ελευθερία**, για να μπορεί **κάθε** άνθρωπος να απολαύσει πράγματι τα ανθρώπινα δικαιώματα και να έχει τη δυνατότητα να ανθίσει η προσωπικότητά του, με τις ιδιαιτερότητές της. **Έτσι η ισότητα στο νόμο μετατράπηκε σε ισότητα ευκαιριών.**

Με βάση αυτή την αντίληψη δημιουργήθηκε το θαυμαστό οικοδόμημα του εργατικού δικαίου και των ειδικών θετικών μέτρων υπέρ των εργαζομένων. Αλλά και για την κατάργηση των ειδικών φυλετικών διακρίσεων διεθνείς συμβάσεις και εθνικά νομοθετήματα καθόρισαν όχι μόνο την αρχή της ισότητας αλλά και ειδικά θετικά μέτρα και ειδικές στρατηγικές.

6. Μέσα σ' αυτά τα γενικά πλαίσια εμφανίσθηκαν και ορισμένες **νέες διεκδικήσεις των Γ.**, που συνίστανται στην απαίτηση από το κράτος να λάβει **ειδικά θετικά μέτρα για να εξουδετερωθούν οι ειδικές διακρίσεις και ανισότητες** που λειτουργούν από πολλά χρόνια σε βάρος τους. **Σήμερα οι Γ. δεν αρκούνται στην τυπική ανα-**

1. Σήμερα αποκαλείται Διεθνής Οργάνωση Εργασίας, International Labor Organisation (ILO).

γνώριση ίσων δικαιωμάτων, **ζητούν και τη λήψη θετικών μέτρων που θα καταστήσουν αυτή την αναγνώριση πραγματικότητα.** Και αυτή η θέση έχει γίνει δεκτή από τους μεγάλους διακρατικούς οργανισμούς.

Δεν πρόκειται για ευνοιοκρατία υπέρ των Γ. Οι ευνοιοκρατικές ρυθμίσεις, δελεαστικά ανακουφιστικές (π.χ. συνταξιοδότηση των Γ. μετά 15 ετών υπηρεσία), τείνουν στη **διατήρηση της ανισότητας**, της σημερινής υποτακτικής και δεύτερης θέσης της Γ., που πηγάζει από την ξεπερασμένη πια αρχή των διαφορετικών ρόλων των φύλων. Τα θετικά μέτρα, αντίθετα, αποβλέπουν στην **ισότητα**, στην **αλλαγή των παραδοσιακών ρόλων και θέσεων του Α. και της Γ.**, στη συμμετοχή των Γ. σε όλες τις αποφασιστικές διαδικασίες, όπως μετέχουν και οι Α. Τις ωθούν στην άσκηση νέων καθηκόντων που ως τώρα θεωρούνταν ανδρικά, δεν τις καθλώνουν στους παραδοσιακούς «γυναικείους ρόλους» και τις λεγόμενες «γυναικείες αξίες». Με την παράλληλη αλλά αντίστροφης φοράς αλλαγή και των ρόλων του άνδρα, οδηγούν προς κοινές **ανθρώπινες αξίες**. Σπηρίζουν τις Γ., για να σταθούν στα δικά τους πόδια, δεν τις σταθεροποιούν στην κατάσταση της εξάρτησης.

Χαρακτηριστικά της νέας κατευθυντήριας γραμμής είναι τα άρθρα 3 και 4 της Δ. Σύμβασης για την εξάλειψη όλων των διακρίσεων σε βάρος της Γ., που κυρώθηκε από το Ν. 1342/83, τα οποία προβλέπουν και επιτάσσουν τη λήψη **κατάλληλων μέτρων** για την εξασφάλιση στις Γ. ισότητας στην **άσκηση και απόλαυση** των δικαιωμάτων και ελευθεριών καθώς και **προσωπικών ειδικών μέτρων για την επίτευξη αυτής της ισότητας.**

7. Η νέα αντίληψη για τα ΔΑ γενικά, εμπνευστική και της νέας αντίληψης των δικαιωμάτων της Γ., διέπλανε έτσι ένα **σύγχρονο ανθρωπισμό, διεθνή** (αφού θεμελιώθηκε από διεθνείς συμβάσεις διακηρύξεις κλ.) **με νέα κοινωνική διάσταση και με φορείς των ΔΑ όλους τους ανθρώπους χωρίς εξαιρέση.**

Και μια νέα αντίληψη της Δημοκρατίας, τη Δημοκρατία της ισότητας, που αποτέλεσε το γενικό τίτλο του Συνεδρίου μας. Μιας δημοκρατίας που θεωρεί καθήκον της να λάβει τα κατάλληλα θετικά μέτρα που να επιτρέψουν **σε όλους** την απόλαυση πραγματικής ισότητας και πραγματικής ελευθερίας.

Μέσα σ' αυτήν, η ουσιαστική ισότητα των φύλων —αρχίζοντας από την ουσιαστική ισότητα στα κέντρα λήψης αποφάσεων— θεωρείται βασικό στοιχείο. Προπαντός η ίση συμμετοχή της Γ. **στα όργανα της Πολιτείας** η οποία αποτελεί προϋπόθεση και για τις άλλες μεταρρυθμίσεις που στοχεύουν στην ισότητα των φύλων και στη γενική κοινωνική προκοπή.

Χαρακτηριστική είναι η παρακάτω περικοπή από την απόφαση της 4/3/1986 της Διάσκεψης Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης:

«Η συμμετοχή των Γ. στην πολιτική ζωή είναι ουσιαστικής απαιτήσης της δημοκρατίας και παράγοντας για την ενίσχυση της ισότητας, για την προώθηση της ανάπτυξης και για την ανοικοδόμηση της ειρήνης και της κοινωνικής δικαιοσύνης».

Επιτρέψτε μου σ' αυτό το σημείο να σημειώσω ότι έτσι επιστρέφουμε στην **πρώτη βασική απαίτησή της ΙΑΩ** και του γυν. κινήματος γενικά για ίσα πολιτικά δικαιώματα. Αλλά, τώρα, ουσιαστικότερα. Η πείρα απέδειξε την απόσταση μεταξύ νομοθετικής αναγνώρισης ενός δικαιώματος και της δυνατότητας απόλαυσής του **στην πράξη και από όλους.**

Αλλά και αυτή ακόμα την διαπίστωση —που αποτελεί θεμελίωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων β' γενιάς γενικά, αλλά και των ειδικών θετικών μέτρων για την ισότητα των φύλων ειδικότερα— η διορατικότητα της ΙΑΩ είχε ήδη συλλάβει, ζητώντας ρητά, στις βασικές αρχές της του 1920 (σημεία 8 και 9) **ισότητα ευκαιριών —και όχι απλή αναγνώριση ίσου δικαιώματος—** για παιδεία και επαγγελματική κατάρτιση αλλά και για την είσοδο της Γ. σε όλα τα επαγγέλματα, στα δημόσια λειτουργήματα, στη δικαστική σταδιοδρομία κλπ.

Ήξια ιδιαίτερης μνείας είναι η απόφαση από 4-5 Ιουλίου 1989 του Συμβουλίου Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για την επίτευξη της πραγματοποίησης της ισότητας των φύλων, που περιέχει σειρά ολόκληρη **στρατηγικών και θετικών μέτρων** για το

σκόπο αυτό.

Η ΕΟΚ επίσης συνέταξε νέο Τριετές Σχέδιο δράσης για την ισότητα και συνέστησε τη σύνταξη εθνικών ανάλογων Σχεδίων. Ευχαρίστας σας πληροφορώ ότι το Ελληνικό Συμβούλιο Ισότητας έχει συντάξει τέτοιο πλήρες **Ελληνικό Τριετές Σχέδιο** που παρέδωσε από τον Ιανουάριο του 1992 στο Υπουργείο Προεδρίας.

Και τώρα επιτρέψτε μου ως κατάκλειδα, κάποιες σκέψεις που ο χώρος του Συνεδρίου προκαλεί.

Σ' αυτήν εδώ την πόλη, την Αθήνα όλων μας, όπου σήμερα αρχίζει το Συνέδριο για την ισότητα των φύλων, δεν μπορώ να μην υπενθυμίσω πως η αρχαία μυθολογία την πόλη αυτή αφιέρωσε σε μια Γυναίκα, τη θεά Αθηνά. Η αφιέρωση δεν ήταν ανατιολόγητη ή δεισιδαιμονική ή θρησκοληπτική. Η Αθηνά, κατά την αρχαία παράδοση, νίκησε στην αγώνα που έγινε ανάμεσα σ' αυτήν και στον άνδρα αντίπαλό της, τον Ποσειδώνα. Αυτή με τη σοφία και την ειρήνη (την ελιά που φύτεψε) κρίθηκε ανώτερη από εκείνον με τη σωματική δύναμη και το πολεμικό ζωηρό άλογο. Επιτρέψτε μου τη σκέψη που δεν είναι, βέβαια, σωβινιστική, ότι εδώ σ' αυτό ακριβώς το σημείο της Γης συνέβηκε το παράδοξο πριν από μερικές χιλιετίδες, **Η Γυναίκα να γίνεται ανεκμή ως νικήτρια του Άνδρα**, ώστε η πόλη να αφιερώνεται σ' αυτήν: **η σοφία να θεωρείται ανώτερη από τη φυσική ρώμη και η ειρήνη ανώτερη από την πολεμική ανδρεία. Και η Γυναίκα να συμβολίζει και τα δύο αυτά, σοφία και ειρήνη.**

Σ' αυτήν εδώ την πόλη ο μεγάλος Πλάτωνας τον 5ο π.Χ. αιώνα διαλαλούσε στην «Πολιτεία» του (5, 455) «ουδέν... εστίν... επιτηδεύμα των πόλιν διοικούντων γυναικός, διότι γυνή, ουδ' ανδρός διότι ανήρ, αλλ' ομοίως διεσπαρμένα αι φύσεις εν αμφοίν τοις ζώσιν»*.

Κι όμως μετά χιλιετίδες —κι ύστερα από περιόδους μακρές άρνησης όλων αυτών των αρχών ακόμα και στην πατρίδα τους την αρχαία Ελλάδα— αγωνιζόμαστε για την επικράτησή τους. Αγωνιζόμαστε για να επικρατήσουν στον κόσμο όλο, κι εδώ στην παλιά πατρίδα τους, οι σημερινές «νέες αρχές» μας που ωστόσο έχουν τόσο παλιά θεμέλια.

Οι οικονομικές - κοινωνικές - υλικές συνθήκες και οι κοντόφθαλμες συμφεροντολογικές αντιλήψεις εγέννησαν ατελείωτους αγώνες για να επικρατήσουν αλήθειες που το καθαρό ελληνικό πνεύμα είχε συλλάβει με τη διαίσθησή του εδώ και χιλιάδες χρόνια!

Ας ευχηθούμε η επιστροφή στις σωστές αρχές που παρατηρείται σήμερα στη θεωρία και στη νομοθεσία, να επικρατήσει και στην πράξη. Να έρθει, επιτέλους η ώρα της **πλήρους** πραγματοποίησής τους, σε μια δικαιότερη και ειρηνική κοινωνία, όπου δεν θα υπάρχουν δεύτερης κατηγορίας άνθρωποι. Όπου όλοι θα έχουν το δικαίωμα να αναμένουν συνθήκες ζωής τέτοιες, που να επιτρέπουν σε καθένα χωρίς διακρίσεις **και σε πλαίσια ελευθερίας** να ανθίσει στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό η **προσωπικότητά του** με τις ιδιαιτερότητές της. Με άλλα λόγια, να ευοδωθεί ο αγώνας μας για μια δημοκρατία όπου ελευθερία και ουσιαστική ισότητα θα αποτελούν πραγματικότητα και όπου Α. και Γ. θα αγωνιζόμαστε και συνεργαζόμαστε στον αγώνα τον καλό για μια ουσιαστικά πιο ελεύθερη και δίκαιη κοινωνία, ως **ισότιμοι σύντροφοι.**

* «Δεν υπάρχει κανένα ειδικό καθήκον, καμιά ειδική απασχόληση αυτών που διοικούν την πόλη που να ταιριάζει στη Γ. επειδή είναι Γ. ή στον Α. επειδή είναι Α., αλλά όλες οι φυσικές ιδιότητες είναι εξ ίσου διαμοιρασμένες και στα δύο φύλα».

* Η κ. **Μαραγκοπούλου** είναι καθηγήτρια της Εγκληματολογίας στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, Πρόεδρος της Διεθνούς Ένωσης Γυναικών, Πρόεδρος του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας και Πρόεδρος του Ιδρύματος Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.